

**Program Usuwania Azbestu dla Powiatu
Chodzieskiego – załącznik do Programu
Ochrony Środowiska dla Powiatu
Chodzieskiego na lata 2025 – 2028
z perspektywą do 2032 roku**

Chodzież, 2025

Zamawiający:

Powiat Chodzieski –
Starostwo Powiatowe w Chodzieży
z siedzibą ul. Wiosny Ludów 1
64-800 Chodzież

Wykonawca:

Terra Legis Katarzyna Helińska
ul. Gdyńska 3/2
71 – 534 Szczecin

Autorzy:

Katarzyna Helińska

SPIS TREŚCI

SPIS TREŚCI	3
1. CEL PROGRAMU	4
2. PODSTAWY PRAWNE	4
3. CHARAKTERYSTYKA AZBESTU I JEGO WPŁYWU NA ZDROWIE CZŁOWIEKA	7
4. CHARAKTERYSTYKA POWIATU	12
5. INFORMACJE O ILOŚCI WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST NA TERENIE POWIATU CHODZIESKIEGO	14
6. REALIZACJA PROGRAMU USUWANIA AZBESTU	16
6.1. Obowiązki powiatu	16
6.2. Obowiązki gmin	17
6.3. Obowiązki właścicieli nieruchomości	18
6.4. Obowiązki wykonawców robót	18
6.5. Metody unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest	20
6.6. Szacunkowy koszt usunięcia i unieszkodliwienia azbestu z terenu powiatu	21
6.7. Możliwości finansowania usuwania wyrobów azbestowych	22
7. MONITORING REALIZACJI PROGRAMU	23
8. PODSUMOWANIE	24
9. SPIS TABEL	25

1. CEL PROGRAMU

Celem „Programu usuwania azbestu dla Powiatu Chodzieskiego” jest całkowite usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu w terminie do końca 2032 roku, prowadzące do likwidacji szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko oraz minimalizacji negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu na mieszkańców Powiatu Chodzieskiego.

2. PODSTAWY PRAWNE

W rozdziale przedstawiono zostały najważniejsze akty prawne regulujące postępowanie z azbestem w Polsce:

- Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032 – o wieloletni program rządowy, którego głównym celem jest usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest z terytorium Polski. Program został przyjęty przez Radę Ministrów 14 lipca 2009 roku i zastąpił wcześniejszy program z 2002 roku.
- Ustawa z dnia 19.06.1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. 2020 poz. 1680), - Ustawa zakazuje wprowadzania na polski obszar celný azbestu, wyrobów zawierających azbest, produkcji wyrobów zawierających azbest oraz obrotu azbestem i wyrobami zawierającymi ten surowiec. Zgodnie z ustawą produkcja płyt azbestowo-cementowych została zakończona we wszystkich zakładach do 28 września 1998 roku, a z dniem 28 marca 1999 roku nastąpił zakaz obrotu tymi wyrobami.
- Ustawa z dnia 27.04.2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2025 poz. 647) - odnosi się do problematyki dotyczącej azbestu w następujących artykułach: art. 160, art. 161, art. 162, art. 163, art. 164. Wymienione artykuły regulują między innymi:
 - zaliczenie azbestu do grona substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska;
 - zakaz obrotu i ponownego wykorzystania tych substancji;
 - ogólne warunki wykorzystywania, przemieszczania i eliminowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska;
 - obowiązki wykorzystujących te substancje, w tym dotyczące dokumentowania rodzaju, ilości i miejsc ich występowania oraz sposobu ich eliminowania, okresowego przedkładania odpowiednim organom informacji o rodzaju substancji, ilości i miejscach występowania;
 - obowiązki jednostek samorządu terytorialnego;
 - ogólne wymagania dotyczące wykonawczych aktów prawnych (rozporządzeń) wydanych na podstawie ustawy, odnoszących się do substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska.
- Ustawa z dnia 14.12.2012 r. o odpadach (Dz. U. 2023 poz. 1587 ze zm.) - Ustawa odnosi się do problematyki dotyczącej azbestu w następujących miejscach: art. 79

oraz załącznik 4. Artykuł 79 mówi o ujęciu w „Bazie danych o produktach i opakowaniach oraz o gospodarce odpadami” informacji o składowiskach odpadów, na których są składowane odpady zawierające azbest lub wydzielonych części na terenie składowisk zaliczonych do składowisk innych niż niebezpieczne i obojętne, przeznaczonych do składowania wyłącznie odpadów zawierających azbest. Zapisy w załączniku 4 dotyczą zaliczenia azbestu do składników mogących powodować, że odpady są odpadami niebezpiecznymi – w konsekwencji wszelkie regulacje dotyczące odpadów niebezpiecznych zawarte w ustawie dotyczą usuniętych wyrobów zawierających azbest, a zatem odnoszą się do obowiązków wytwórców i posiadaczy odpadów niebezpiecznych, zasad postępowania przy zbieraniu, transporcie, odzysku i unieszkodliwianiu, w tym składowaniu odpadów niebezpiecznych.

- Rozporządzenie Ministra Klimatu z dnia 02.01.2020 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. 2020 poz. 10) - Rozporządzenie zamieszcza rodzaje odpadów zawierających azbest na liście odpadów niebezpiecznych z przypisanymi następującymi kodami:
 - 06 07 01* – odpady azbestowe z elektrolizy;
 - 06 13 04* – odpady z przetwarzania azbestu;
 - 10 11 81* – odpady zawierające azbest;
 - 10 13 09* – odpady zawierające azbest z produkcji elementów cementowo-azbestowych;
 - 15 01 11* – opakowania z metali zawierające niebezpieczne, porowate elementy wzmocnienia konstrukcyjnego (np. azbest) włącznie z pustymi pojemnikami ciśnieniowymi;
 - 16 01 11* – okładziny hamulcowe zawierające azbest;
 - 16 02 12* – zużyte urządzenia zawierające azbest;
 - 17 06 01* – materiały izolacyjne zawierające azbest;
 - 17 06 05* – materiały budowlane zawierające azbest.
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest (Dz.U. z 2011 r. nr 8 poz. 31 z późn. zm.) - to rozporządzenie określa szczegółowe wymagania dotyczące m.in. inwentaryzacji, oceny stanu, a także terminu usunięcia wyrobów azbestowych, który został wyznaczony do 31 grudnia 2032 r.
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 12.06.2018 r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia (Dz. U. 2024 poz. 1017) - określa najwyższe dopuszczalne stężenia chemicznych i pyłowych czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy, w tym pyłów zawierających azbest. Stężenia te zawarte są w załączniku nr 1 do rozporządzenia,

dla azbestu. Dla azbestu najwyższe dopuszczalne stężenie wynosi 0,1 włókna na cm³.

- Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 13.12.2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest (Dz. U. 2021 nr 8 poz. 31) - Instalacje lub urządzenia zawierające azbest oczyszczają się przez usunięcie wyrobów zawierających azbest lub ich wymianę na bezazbestowe w sposób niestwarzający zagrożenia dla środowiska i zdrowia ludzi w terminie do dnia 31 grudnia 2032 roku. Dla każdego pomieszczenia, w którym znajdują się instalacje lub urządzenia zawierające azbest, sporządza się coroczny plan kontroli jakości powietrza obejmujący pomiary stężenia pyłów zawierających azbest. Szczegółowe wymagania techniczne w zakresie oczyszczania pomieszczeń, w których znajdują się instalacje lub urządzenia zawierające azbest, określa projekt techniczny usuwania lub wymiany wyrobów zawierających azbest na wyroby bezazbestowe wraz z harmonogramem prac, sporządzony na koszt wykorzystującego instalację lub urządzenie. Projekt i harmonogram uwzględniają w szczególności wykonanie pomiarów stężenia pyłów zawierających azbest w środowisku pracy, przed i po wykonaniu prac. Wykorzystywanie instalacji, urządzenia lub pomieszczenia po ich oczyszczeniu możliwe jest pod warunkiem stwierdzenia nieprzekroczenia najwyższego dopuszczalnego stężenia pyłów azbestowych w środowisku pracy.
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23.07.2009 r. w sprawie sposobu przedkładania marszałkowi województwa informacji o występowaniu substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (Dz. U. 2009 nr 124 poz. 1033) - Rozporządzenie określa terminy i sposoby przedkładania marszałkowi województwa przez organa władz samorządowych informacji o rodzaju, ilości i miejscu występowania azbestu oraz wyrobów zawierających azbest.
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20.12.2012 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez marszałka województwa rejestru wyrobów zawierających azbest (Dz. U. 2013 poz. 25) - Rozporządzenie określa sposób prowadzenia rejestru wyrobów zawierających azbest, w tym:
 - formę i układ rejestru;
 - zawartość rejestru;
 - okres przechowywania rejestru.

Rejestr jest prowadzony w formie elektronicznej przy użyciu systemu i stanowi integralną część bazy azbestowej www.bazaazbestowa.gov.pl.

- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30.04.2013 r. w sprawie składowisk odpadów (Dz. U. 2013 poz. 523) - Odpady niebezpieczne, w tym zawierające azbest, nie mogą być poddawane odzyskowi i z tego względu jedynym sposobem ich unieszkodliwiania jest składowanie - zasady składowania tych odpadów

regulowane są w art. 19 rozporządzenia. Określa ono m.in.: szczegółowe wymagania dotyczące kwater przeznaczonych do składowania wyrobów izolacyjnych i materiałów konstrukcyjnych zawierających azbest oraz warunków deponowania i składowania ww. wyrobów.

3. CHARAKTERYSTYKA AZBESTU I JEGO WPŁYWU NA ZDROWIE CZŁOWIEKA

Azbest stanowi określenie pewnych grup mineralnych mających postać włókien o stosunku długości do średnicy włókna co najmniej 100:1. Nazwa azbest nie określa konkretnego minerału, lecz dotyczy ogółu minerałów krzemianowych tworzących włókna. Należą do nich:

- azbesty właściwe: azbesty serpentynowe (chryzotylowe) i amfibolowe (aktynolitowe, amiantowe, antofyllitowe, amozytowe, krokidolitowe – odmiana riebeckitu oraz magnesioriebeckitowe). Oprócz wymienionych należą tu jeszcze inne minerały krzemianowe – diopsyd, sillimanit, egiryn, lamprofyllit, astrofyllit i inne.
- do minerałów azbestopodobnych należą: attapulgit, sepiolit, talk włóknisty, wollastonit, serpentynit włóknisty, antygoryt włóknisty oraz zeolity włókniste.

Minerały azbestowe należące do powyższych grup różnią się między sobą budową, długością włókien oraz właściwościami chorobotwórczymi. Najbardziej uniwersalne zastosowanie ma azbest chryzotylowy (inaczej chryzotyl), o dłuższych włóknach. Minerały azbestowe wykorzystywane były i są, w budownictwie, a także w energetyce, transporcie i przemyśle chemicznym. Tak szerokie możliwości ich wykorzystania wynikają z unikalnych właściwości azbestu, które przedstawiono w kolejnej tabeli.

Tabela 1. Właściwości i zastosowanie azbestu

Właściwość azbestu	Zastosowanie
Niepalność – odporność na działanie wysokiej temperatury (temp. topnienia chryzotylu wynosi 1500-1550°C, amfiboli 930-1150°C)	Ogniotrwałe tkaniny, farby i materiały budowlane (np. dachy, rury)
Niskie przewodnictwo cieplne i elektryczne	Materiał izolacyjny
Wysoka wytrzymałość mechaniczna	Wzmocnienie w eternicie (stosowanych w budownictwie płytach cementowo-azbestowych)
Możliwość przędzenia włókien	Wyroby włókiennicze, np. odzież ogniotrwała, koce gaśnicze
Łatwość łączenia się z innymi materiałami (np. cement, tworzywa sztuczne)	Mieszanina cementu i azbestu - płyty eternitowe stosowane w budownictwie; Połączenie azbestu i gumy - elementy uszczelniające, np. w silnikach parowych
Odporność na działanie czynników chemicznych: kwasów i zasad (gł. amfibole)	Filtry w przemyśle farmaceutycznym i piwowarskim

Źródło: Program Usuwania Azbestu dla Powiatu Chodzieskiego – Załącznik do Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Chodzieskiego na lata 2021 – 2024

W kraju dominującymi ilościowo rodzajami stosowanych wyrobów azbestowo-cementowych są płyty azbestowo-cementowe faliste dla budownictwa (pokrycia dachowe), których łączna zinwentaryzowana pozostała do unieszkodliwienia ilość wynosi 6 286 620,629 Mg, co stanowi 90,2% łącznej masy wyrobów zawierających azbest zinwentaryzowanych na terenie Polski (stan na wrzesień 2025 r.).

W kolejnej tabeli oraz na wykresie przedstawiono szczegółowe dane dotyczące klasyfikacji wyrobów zawierających azbest oraz ilości poszczególnych rodzajów wyrobów zinwentaryzowanych na terenie kraju.

Tabela 2. Ilość poszczególnych rodzajów wyrobów zawierających azbest zinwentaryzowanych na terenie kraju

Kod wyrobu	Rodzaj wyrobu	Ilość [Mg]	Udział
W01	Płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie	473 460,436	6,794
W02	Płyty azbestowo-cementowe faliste dla budownictwa	6 286 620,629	90,208
W03.1	Rury i złącza azbestowo-cementowe do usunięcia	106 891,790	1,534
W03.2	Rury i złącza azbestowo-cementowe do pozostawienia w ziemi	70 257,750	1,008

Kod wyrobu	Rodzaj wyrobu	Ilość [Mg]	Udział
W04	Izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest	21 838,975	0,313
W05	Wyroby cierne azbestowo-kauczukowe	5,384	0,000
W06	Przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione (tkaniny i odzież ochronna)	72,222	0,001
W07	Szczeliwa azbestowe	165,955	0,002
W08	Taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki	210,298	0,003
W09	Wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych	9,326	0,000
W10	Papier, tektura	199,479	0,003
W11.1	Otuliny azbestowo-cementowe	4 510,159	0,065
W11.2	Kształtki azbestowo-cementowe budowlane (przewody wentylacyjne, podokienniki, osłony kanałów spalin)	648,451	0,009
W11.3	Kształtki azbestowo-cementowe elektroizolacyjne	0,221	0,000
W11.4	Płytki PCV	57,485	0,001
W11.5	Płyty ogniochronne	392,359	0,006
W11.6	Papy, kity i masy hydroizolacyjne	20,819	0,000
W11.7	Sprzęt gospodarstwa domowego	0,115	0,000
W11.8	Ubrania robocze, maski, filtry zanieczyszczone azbestem	22,883	0,000
W11.9	inne wyżej nie wymienione	3 613,015	0,052
W12.1	drogi zabezpieczone	0	0,000
W12.2.	drogi niezabezpieczone	6,325	0,000

Kod wyrobu	Rodzaj wyrobu	Ilość [Mg]	Udział
	Łącznie	6 969 004,076	100%

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://www.bazaazbestowa.gov.pl/> (stan na 09.2025 r.)

Obecny w środowisku azbest wbudowany w różne materiały, ulegające degradacji wraz z upływającym czasem, stanowi źródło ciągłej emisji włókien azbestu do środowiska. Następuje bowiem korozja płyt azbestowo-cementowych oraz uszkodzenia mechaniczne wyrobów. Także niewłaściwe wykonywanie prac usuwania lub zabezpieczania wyrobów azbestowych wiąże się z możliwością uwolnienia włókien azbestu. Wówczas mogą być one wdychane wraz z powietrzem. W pyłe azbestowym znajdują się niezwykle małe włókna, tj. włókna respirabilne niewidoczne dla oka o średnicy $< 3 \mu\text{m}$ i długości $> 5 \mu\text{m}$, które wykazują działanie chorobotwórcze. Biologiczna szkodliwość pyłu azbestu jest związana ze stopniem przenikania i ilością włókien w układzie oddechowym. Dane z literatury wskazują, że do najważniejszych cech powodujących zdolność włókien do wywołania nowotworów należą ich fizyczne wymiary, a więc średnica poniżej $3 \mu\text{m}$ oraz długość powyżej $5 \mu\text{m}$. Jednak mimo istnienia normatywów higienicznych dla stężenia włókien azbestu w powietrzu nie można jednoznacznie określić dawki progowej pyłu dla działania rakotwórczego pyłu azbestu.

Im więcej włókien azbestowych znajduje się w środowisku pracy i dłuższy jest czas narażenia na nie, tym większe jest prawdopodobieństwo następstw niekorzystnych skutków zdrowotnych. Włókna mogą odkładać się w płucach i wywoływać choroby, które ujawniają się po wielu latach. Pierwsze objawy pojawiają się dopiero po 10-60 latach od pierwszego kontaktu, a średnio po około 35-40 latach. Wdychanie włókien azbestu nie wiąże się z natychmiastowymi negatywnymi skutkami. Dlatego też tak trudno jest znaleźć związek przyczynowo-skutkowy w przypadku narażenia na pył azbestu a wystąpieniem objawów chorobowych.

Ze względu na swoje właściwości i praktycznie niezniszczalność, azbest wprowadzany do środowiska otaczającego człowieka utrzymuje się w nim przez czas nieokreślony.

Pył azbestu ma właściwości pylicotwórcze i rakotwórcze. Uważany jest za jeden z pyłów stwarzających największe zagrożenie dla zdrowia. Dlatego też osoby wykonujące prace w narażeniu na ten czynnik, podlegają szczególnej ochronie wynikającej z przepisów prawa pracy, zarówno w trakcie wykonywania prac, jak również po ustaniu zatrudnienia w narażeniu na pył azbestu.

Szkodliwość pyłu azbestu zależy od jego przenikania do organizmu i jego ilości w układzie oddechowym. To z kolei uwarunkowane jest budową włókien, a szczególnie ich średnicą. Włókna o średnicy poniżej $3 \mu\text{m}$ łatwiej przedostają się do dolnych dróg oddechowych. Grubsze włókna o średnicy powyżej $5 \mu\text{m}$ pozostają w górnych drogach oddechowych. Pył azbestu na układ oddechowy ma działanie: drażniące, zwłókniające i rakotwórcze. Wdychanie włókien azbestowych może doprowadzić do groźnych chorób, wśród których najczęściej występują:

- **Pylica azbestowa (azbestoza)** - znacznie utrudnia oddychanie i stanowi czynnik zwiększający śmiertelność. Początkowo objawia się dusznością wysiłkową, suchym kaszlem, ściskaniem w klatce piersiowej. Ryzyko zachorowania na pylicę azbestową zwiększa się wraz z wielkością narażenia występującego w ciągu lat pracy. Zazwyczaj choroba ta daje objawy po ponad 10 latach od pierwszego kontaktu z pyłem azbestowym.
- **Rak płuca** - jest najczęściej występującym azbestozależnym nowotworem złośliwym i prowadzi do śmiertelności w znacznej większości przypadków. Może on być również następstwem pylicy azbestowej. Wraz ze zwiększeniem narażenia na pył azbestu zwiększa się ryzyko zachorowania na raka. Nie określono jednak granicy, poniżej której ryzyko takiego zachorowania nie występuje. Przyjmuje się, że największe ryzyko zgonu występuje 20-35 lat po pierwszej ekspozycji na pył azbestu.
- **Międzybłoniak** - jest chorobą nieuleczalną i prowadzi zwykle do śmierci w ciągu 1-1,5 roku od stwierdzenia tej choroby. Objawami charakterystycznymi są trudności oddechowe, ból w klatce piersiowej i kaszel. Uważa się, że zagrożenie dla życia wynikające z zachorowania na międzybłoniaka jest wyższe, gdy kontakt z pyłem azbestowym miał miejsce w młodym wieku.

Narażenie na pył azbestu może także prowadzić do zwłóknień opłucnej, czyli powstawania zgrubień na jej powierzchni. Zwłóknienia te nie są złośliwe i zazwyczaj nie wpływają na pracę płuc. Rozległym zmianom może jednak towarzyszyć duszność.

Obecnie do grup szczególnie narażonych na szkodliwe wchłanianie włókien azbestu zaliczyć należy:

- ekipy prowadzące prace usuwania i zabezpieczania wyrobów zawierających azbest;
- pracowników zakładów unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych zawierających azbest;
- mieszkańców domów i użytkowników obiektów usługowo - mieszkaniowych z zastosowanymi wyrobami zawierającymi azbest.

Do podstawowych przyczyn uwalniania się włókien z wyrobów azbestowych zaliczyć należy:

- **Korozę wyrobów zawierających azbest** - Następuje po osiągnięciu przez nie wieku technologicznego. Samoistne pylenie włókien w przypadku najczęściej stosowanych płyt eternitowych (zawierających od 9-12 % azbestu) ma miejsce najczęściej po około 30 latach użytkowania. Emisja włókien może być zwiększona lub występować wcześniej w przypadku płyt połamanych lub popękanych, a także na skutek korozyi biologicznej powodowanej obecnością mchów i glonów. Korozę wyrobów azbestowych można opóźnić, impregnując je środkami penetrującymi, wiążącymi włókna i szczelnie pokrywającymi powierzchnię płyt.

- **Uszkodzenia wyrobów zawierających azbest** - Powodowane głównie w wyniku niewłaściwego bądź nieumiejętnego użytkowania i nieprawidłowego demontażu (łamanie, kruszenie, cięcie, szlifowanie, itp.), a także przez działanie czynników atmosferycznych, takich jak wiatr czy grad.
- **Nieprawidłowe obchodzenie się z usuniętymi wyrobami zawierającymi azbest (odpadami azbestowymi)** - Transport oraz składowanie odpadów azbestowych powinno być przeprowadzane przez odpowiednio przygotowanych i wykwalifikowanych pracowników pod okiem specjalistów. Nadal spotyka się przypadki nieprawidłowego postępowania z odpadami azbestowymi. Ludzie pozbywają się ich „na własną rękę” praktykując wyrzucanie materiałów zawierających azbest w niedozwolonych miejscach, głównie w lasach tworząc tzw. dzikie wysypiska.¹

4. CHARAKTERYSTYKA POWIATU

Powiat Chodzieski położony jest w północnej części województwa wielkopolskiego, na Pojezierzu wielkopolskim.

Administracyjnie w skład Powiatu wchodzi:

- gminy miejskie: Chodzież
- gminy miejsko-wiejskie: Budzyń, Margonin, Szamocin
- gminy wiejskie: Chodzież
- miasta: Budzyń, Chodzież, Margonin, Szamocin

Powiat Chodzieski sąsiaduje z powiatami: pilskim, czarnkowsko-trzcianeckim, wągrowieckim i obornickim.

Ogólna powierzchnia Powiatu wynosi 680,58 km², natomiast gęstość zaludnienia – 69,1 os./km².

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na dzień 31 XII 2024 roku teren Powiatu Chodzieskiego zamieszkiwało 44 876 osób, z czego 51,1% stanowiły kobiety, a 48,9% mężczyźni. W latach 2020-2024 liczba mieszkańców zmniejszyła się o 1 308 osób. Tabela poniżej przedstawia sytuację demograficzną na terenie Powiatu Chodzieskiego na przestrzeni lat 2020-2024.

Tabela 3. Liczba mieszkańców Powiatu Chodzieskiego w latach 2020-2024

Rok	2020	2021	2022	2023	2024
Liczba mieszkańców ogółem	46184	45813	45476	45206	44876
Kobiety	23507	23319	23199	23101	22925
Mężczyźni	22677	22494	22277	22105	21951
Współczynnik feminizacji	104	104	104	104	104

¹ „Niebezpieczny azbest” (Państwowa Inspekcja Pracy, Warszawa 2018)

Rok	2020	2021	2022	2023	2024
Przyrost naturalny	-168	-240	-207	-167	-263

Źródło: GUS

Największa liczba mieszkańców zamieszkuje Gminę miejską Chodzież – 17 043 osób, najmniejsza zaś Gminę wiejską Chodzież – 6 173 osoby. W latach 2020-2024 obserwuje się spadek liczby ludności w większości gmin: Chodzież (gmina miejska), Budzyń, Margonin oraz Szamocin. Tylko z Gminy wiejskiej Chodzież można zauważyć wzrost liczby mieszkańców na przestrzeni lat 2020-2024.

Wśród zarejestrowanych podmiotów gospodarczych przeważają małe i średnie przedsiębiorstwa. Na terenie Powiatu Chodzieskiego w roku 2024 w rejestrze REGON zarejestrowanych było 5 166 podmiotów gospodarki narodowej. Według danych z rejestru REGON wśród podmiotów posiadających osobowość prawną najwięcej jest stanowiących spółki handlowe (382 podmioty). Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że najwięcej jest mikro-przedsiębiorstw, zatrudniających 0-9 pracowników. 2,86% (148) podmiotów jako rodzaj działalności deklarowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, jako przemysł i budownictwo swój rodzaj działalności deklarowało 26,48% (1 368) podmiotów, a 70,66% (3 650) podmiotów w rejestrze zakwalifikowana jest jako pozostała działalność. Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (3 987 podmiotów) na terenie Powiatu Chodzieskiego najczęściej deklarowanymi rodzajami działalności są: Handel hurtowy i detaliczny oraz budownictwo. W tabelach poniżej przedstawiono zmiany liczby podmiotów gospodarczych na przestrzeni lat 2020–2024 z podziałem na działy PKD oraz z podziałem na sektor publiczny i prywatny.

Tabela 4. Zmiany liczby podmiotów gospodarczych na terenie Powiatu Chodzieskiego w latach 2019-2023

Wyszczególnienie	2020	2021	2022	2023	2024
Podmioty gospodarcze wpisane do rejestru REGON	4 814	4 942	5 003	5 052	5 166

Źródło: GUS

Według danych GUS na koniec 2024 roku, na terenie Powiatu znajdowało się 8 693 budynków mieszkalnych. Liczba mieszkań na terenie Powiatu wynosiła 16 259, natomiast ich łączna powierzchnia 1 355 060 m². Od roku 2019 liczba mieszkań zwiększyła się o 754, natomiast ich powierzchnia zwiększyła się o 71 146 m². Tabela poniżej przedstawia zasoby mieszkaniowe na terenie Powiatu Chodzieskiego na przestrzeni lat 2020-2024.

Tabela 5. Zasoby mieszkaniowe na terenie Powiatu Chodzieskiego w latach 2020-2024

Wyszczególnienie	Jednostka	2020	2021	2022	2023	2024
Budynki mieszkalne	szt.	8 261	8 409	8 518	8 619	8 693
Mieszkania	szt.	15 505	15 632	15 791	16 078	16 259
Powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	1 283 914	1 297 741	1 315 920	1 339 319	1 355 060

Wyszczególnienie	Jednostka	2020	2021	2022	2023	2024
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania	m ²	82,8	83	83,3	83,3	83,3
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę	m ²	27,8	28,3	28,9	29,6	30,2
Przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie	os.	2,98	2,93	2,88	2,81	2,76

Źródło: GUS

5. INFORMACJE O ILOŚCI WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST NA TERENIE POWIATU CHODZIESKIEGO

Narzędziem do gromadzenia i przetwarzania informacji uzyskanych z inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest oraz monitorowania realizacji zadań wynikających z „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032” jest prowadzona przez Ministerstwo Rozwoju Baza Azbestowa (www.bazaazbestowa.gov.pl).

Niniejszy rozdział opracowano na podstawie danych zawartych w Bazie Azbestowej według stanu na dzień wrzesień 2025 r.

Łącznie na terenie Powiatu Chodzieskiego zinwentaryzowano 17 746,029 Mg wyrobów zawierających azbest. W strukturze własnościowej zinwentaryzowanych wyrobów azbestowych na terenie powiatu dominuje własność osób fizycznych - 12 602,701 Mg, co stanowi 71,02%. Natomiast własność osób prawnych stanowi 5 143,328 Mg (28,98%) zinwentaryzowanych wyrobów zawierających azbest. Spośród poszczególnych gmin powiatu najwięcej azbestu zinwentaryzowano na terenie Gminy Margonin (6 448,794 Mg) oraz Gminy Budzyń (4 335,552 Mg).

Ilość wyrobów azbestowych pozostających do usunięcia i unieszkodliwienia z obszaru Powiatu Chodzieskiego wynosi 16 134,450 Mg, w tym 11 339,220 Mg stanowi własność osób fizycznych oraz 4 795,230 Mg stanowi własność osób prawnych.

W kolejnych tabelach przedstawiono szczegółowe dane dotyczące wyrobów zawierających azbest na terenie Powiatu Chodzieskiego.

Tabela 6. Ilość wyrobów zawierających azbest zinwentaryzowanych, unieszkodliwionych i pozostałych do unieszkodliwienia na terenie Powiatu Chodzieskiego [kg]

Jednostka administracyjna	Ilość azbestu zinwentaryzowanego [Mg]			Ilość azbestu unieszkodliwionego [Mg]			Ilość azbestu pozostałego do unieszkodliwienia [Mg]		
	Razem	Osoby fizyczne	Osoby prawne	Razem	Osoby fizyczne	Osoby prawne	Razem	Osoby fizyczne	Osoby prawne
Gm. Chodzież (miejska)	1 220 505	332 971	887 534	92 594	46 441	46 153	1 127 911	286 530	841 381
Gm. Budzyń	4 335 552	3 731 680	603 872	459 228	337 254	121 974	3 876 325	3 394 427	481 898
Gm. Chodzież (wiejska)	2 587 205	1 720 986	866 219	577 481	439 846	137 635	2 009 725	1 281 140	728 585
Gm. Margonin	6 448 794	5 069 940	1 378 854	323 992	284 087	39 905	6 124 802	4 785 853	1 338 949
Gm. Szamocin	3 153 973	1 747 124	1 406 848	158 285	155 854	2 431	2 995 688	1 591 270	1 404 417
Powiat Chodzieski	17 746 029	12 602 701	5 143 328	1 611 579	1 263 481	348 098	16 134 450	11 339 220	4 795 230

Źródło: Baza Azbestowa (stan 09.2025 r.)

6. REALIZACJA PROGRAMU USUWANIA AZBESTU

Główną strategią działania dla Powiatu Chodzieskiego jest usunięcie z obszaru powiatu wyrobów zawierających azbest oraz ich unieszkodliwienie, przy zachowaniu bezpieczeństwa mieszkańców. Aby zrealizować opisaną strategię należy wprowadzić w życie następujące zadania krótkoterminowe/długoterminowe:

- aktualizacja programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest oraz unieszkodliwiania odpadów azbestowych we wszystkich gminach powiatu;
- inwentaryzacja określająca ilości i miejsca występowania wyrobów zawierających azbest na terenie powiatu;
- zabezpieczanie corocznie w budżecie powiatu i gmin środków finansowych z przeznaczeniem na usuwanie azbestu;
- pozyskiwanie przez powiat i gminy środków zewnętrznych na realizację zadania związanego z usuwaniem i unieszkodliwianiem azbestu;
- realizacja Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest;
- działania informacyjno-edukacyjne;
- monitoring procesu usuwania i unieszkodliwiania odpadów azbestowych wraz z aktualizacją inwentaryzacji;
- bieżące uzupełnianie i aktualizacja danych w Bazie Azbestowej;
- monitoring i ocena realizacji Programu.

„Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032” zakłada, iż w ramach jego realizacji będą brały udział jednostki i instytucje trzech poziomów:

- centralnego - Rada Ministrów, minister właściwy do spraw gospodarki i w strukturze ministerstwa Główny Koordynator Programu;
- wojewódzkiego - wojewoda, samorząd województwa;
- lokalnego - samorząd powiatowy, samorząd gminny.

6.1.Obowiązki powiatu

Zgodnie z „Programem Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” do obowiązków samorządów powiatowych w celu realizacji zadania polegającego na usuwaniu i unieszkodliwianiu wyrobów zawierających azbest należy:

- przygotowywanie i aktualizacja programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest;
- współpraca z gminami oraz marszałkiem województwa w zakresie opracowywania programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest, w szczególności w zakresie weryfikacji inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest, lokalizacji składowisk odpadów zawierających azbest oraz urządzeń przewoźnych do przetwarzania odpadów zawierających azbest;

- organizowanie usuwania wyrobów zawierających azbest przy wykorzystaniu pozyskanych na ten cel środków krajowych lub unijnych z uwzględnieniem zasad zawartych w Programie;
- inspirowanie właściwej postawy obywateli w zakresie obowiązków związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest;
- współpraca z mediami w celu propagowania odpowiednich inicjatyw społecznych oraz rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest;
- współpraca z organizacjami społecznymi wspierającymi realizację Programu;
- współpraca z organami kontrolnymi (inspekcja sanitarna, inspekcja pracy, inspekcja nadzoru budowlanego, inspekcja ochrony środowiska).

6.2. Obowiązki gmin

Zgodnie z „Programem Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” do obowiązków samorządów gminnych w celu realizacji zadania polegającego na usuwaniu i unieszkodliwianiu wyrobów zawierających azbest należy:

- gromadzenie przez wójta, burmistrza, prezydenta miasta informacji o ilości, rodzaju i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest oraz przekazywanie jej do marszałka województwa z wykorzystaniem dostępnego narzędzia informatycznego www.bazaazbestowa.pl;
- przygotowywanie i aktualizacja programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest;
- organizowanie szkoleń lokalnych w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu nieruchomości bez korzystania z usług wyspecjalizowanych firm;
- organizowanie usuwania wyrobów zawierających azbest przy wykorzystaniu pozyskanych na ten cel środków krajowych lub unijnych;
- inspirowanie właściwej postawy obywateli w zakresie obowiązków związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest;
- współpraca z marszałkiem województwa w zakresie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest oraz opracowywania programów usuwania wyrobów zawierających azbest;
- współpraca z mediami w celu propagowania odpowiednich inicjatyw społecznych oraz rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest;
- współpraca z organizacjami społecznymi wspierającymi realizację Programu;
- współpraca z organami kontrolnymi (inspekcja sanitarna, inspekcja pracy, inspekcja nadzoru budowlanego, inspekcja ochrony środowiska).

6.3. Obowiązki właścicieli nieruchomości

Do obowiązków właściciela nieruchomości, użytkownika wieczystego lub zarządcy nieruchomości należy inwentaryzacja wszystkich wyrobów zawierających azbest znajdujących się na jego nieruchomości.

Corocznie w terminie do dnia 31 stycznia osoba fizyczna, nieprowadząca działalności gospodarczej, powinna przedłożyć wynik inwentaryzacji Burmistrzowi/Wójtowi, a przedsiębiorcy i osoby fizyczne, prowadzące działalność gospodarczą – Marszałkowi Województwa (złożenie informacji o wyrobach zawierających azbest stanowiącej załącznik nr 3 do Rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 13.12.2010 r.).

Zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa osobą odpowiedzialną za ocenę stanu technicznego wyrobów zawierających azbest jest właściciel lub zarządca budowli, instalacji, urządzenia technicznego oraz terenu, gdzie takie wyroby się znajdują (złożenie razem z informacją o wyrobach zawierających azbest karty oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest).

Na właścicielu lub zarządcy budynku lub instalacji spoczywa również obowiązek odpowiedniego oznakowania pomieszczeń, w których znajdują się wyroby azbestowe, opracowania i wywieszenia w odpowiednim miejscu informacji ostrzegawczej o zagrożeniu azbestowym oraz zaznaczenie na planie sytuacyjnym terenu miejsc z wyrobami azbestowymi.

Bezpieczne użytkowanie wyrobów zawierających azbest, w sposób niezagrażający zdrowiu bądź życiu ludzi jest dopuszczone do 31 grudnia 2032 roku. Po tym terminie nie będzie możliwe użytkowanie wyrobów zawierających azbest.

6.4. Obowiązki wykonawców robót

Należy podkreślić, iż zgodnie z obowiązującymi przepisami niedopuszczalne jest prowadzenie jakichkolwiek prac polegających na naprawie lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest z obiektów i urządzeń budowlanych przez samych właścicieli nieruchomości nieposiadających odpowiedniego przeszkolenia.

Wykonawca prac, polegających na naprawie lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest z obiektów i urządzeń budowlanych zobowiązany jest do:

- izolowania od otoczenia obszaru prac przez stosowanie osłon zabezpieczających przenikanie azbestu do środowiska;
- ogrodzenia terenu prac z zachowaniem bezpiecznej odległości od traktów komunikacyjnych dla osób pieszych, nie mniejszej niż 1 m, przy zastosowaniu osłon zabezpieczających przed przenikaniem azbestu do środowiska;
- umieszczenia w strefie prac w widocznym miejscu tablic informacyjnych o następującej treści: „Uwaga! Zagrożenie azbestem”; w przypadku prowadzenia

prac z wyrobami zawierającymi krokidolit treść tablic informacyjnych powinna być następująca: „Uwaga! Zagrożenie azbestem – krokidolitem”;

- zastosowania odpowiednich środków technicznych ograniczających do minimum emisję azbestu do środowiska - zastosowania w obiekcie, gdzie prowadzone są prace, odpowiednich zabezpieczeń przed pyleniem i narażeniem na azbest, w tym uszczelnienia otworów okiennych i drzwiowych, a także innych zabezpieczeń przewidzianych w planie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia;
- codziennego usuwania pozostałości pyłu azbestowego ze strefy prac przy zastosowaniu podciśnieniowego sprzętu odkurzającego lub metodą czyszczenia na mokro;
- izolowania pomieszczeń, w których zostały przekroczone dopuszczalne wartości stężeń pyłu azbestowego dla obszaru prac, w szczególności izolowania pomieszczeń w przypadku prowadzenia prac z wyrobami zawierającymi krokidolit;
- stosowania zespołu szczelnych pomieszczeń, w których następuje oczyszczenie pracowników z azbestu (komora dekontaminacyjna), przy usuwaniu pyłu azbestowego przekraczającego dopuszczalne wartości stężeń;
- zapoznania pracowników bezpośrednio zatrudnionych przy pracach z wyrobami zawierającymi azbest lub ich przedstawicieli z planem prac, a w szczególności z wymogami dotyczącymi bezpieczeństwa i higieny pracy w czasie wykonywania prac.

Prace związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest prowadzi się w sposób uniemożliwiający emisję azbestu do środowiska oraz powodujący minimalizację pylenia poprzez:

- nawilżanie wodą wyrobów zawierających azbest przed ich usuwaniem lub demontażem i utrzymywanie w stanie wilgotnym przez cały czas pracy;
- demontaż całych wyrobów (płyt, rur, kształtek) bez jakiegokolwiek uszkodzania;
- odspajanie materiałów trwale związanych z podłożem przy stosowaniu wyłącznie narzędzi ręcznych lub wolnoobrotowych, wyposażonych w miejscowe instalacje odciągające powietrze;
- prowadzenie kontrolnego monitoringu powietrza w przypadku stwierdzenia występowania przekroczeń najwyższych dopuszczalnych stężeń pyłu azbestu w środowisku pracy, w miejscach prowadzonych prac;
- codzienne zabezpieczanie zdemontowanych wyrobów i odpadów zawierających azbest oraz ich magazynowanie na wyznaczonym i zabezpieczonym miejscu.

Po wykonaniu prac, o których mowa powyżej, wykonawca ma obowiązek złożenia właścicielowi, użytkownikowi wieczystemu lub zarządcy nieruchomości, urzędnika budowlanego, instalacji przemysłowej lub innego miejsca zawierającego azbest pisemnego oświadczenia o prawidłowości wykonania prac oraz o oczyszczeniu terenu z pyłu azbestowego, z zachowaniem właściwych przepisów technicznych i sanitarnych.

Oświadczenie przechowuje się przez okres co najmniej 5 lat. Ponadto wykonawca pakuje i przygotowuje odpady azbestowe do transportu.

6.5. Metody unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest

Stosowaną metodą unieszkodliwiania odpadów azbestowych jest ich składowanie na składowiskach odpadów niebezpiecznych lub też na wydzielonych częściach składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne.

Zgodnie z § 19 Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 30 kwietnia 2013 roku w sprawie składowisk odpadów (Dz. U. z 2013 r. poz. 523):

- składowiska odpadów lub wydzielone kwatery na terenie innych składowisk odpadów przeznaczone do wyłącznego składowania odpadów o kodach 17 06 01 i 17 06 05 w postaci nieprzekształconej, buduje się w specjalnie wykonanych zagłębieniach terenu ze ścianami bocznymi zabezpieczonymi przed osypywaniem się;
- każdorazowo po złożeniu w/w odpadów ich powierzchnię zabezpiecza się przed emisją pyłów przez przykrycie izolacją syntetyczną lub warstwą gruntu;
- składowanie odpadów należy zakończyć na poziomie 2 m poniżej poziomu terenu otoczenia a następnie składowisko wypełnia się gruntem do poziomu terenu.

W kolejnej tabeli przedstawiono wykaz składowisk odpadów przyjmujących do unieszkodliwiania odpady zawierające azbest zlokalizowanych najbliżej Powiatu Chodzieskiego.

Tabela 7. Składowiska odpadów zawierających azbest zlokalizowane najbliżej Powiatu Chodzieskiego

Nazwa	Zarządzający	Lokalizacja	Odległość od Chodzieży
Składowisko odpadów niebezpiecznych zawierających azbest w miejscowości Małociechowo	ECO-POL Sp. z o.o. ul. Dworcowa 9 86-120 Pruszcz	m. Małociechowo (woj. kujawsko-pomorskie, gm. Pruszcz)	120 km
Składowisko odpadów niebezpiecznych Konin	Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o.o., ul. Sulańska 11, 62-510 Konin	m. Konin (woj. wielkopolskie)	145 km
Składowisko Odpadów Niebezpiecznych Bycz	Zakład Instalacji Sanitarnych Utylizacja Odpadów Sp. z o.o.	m. Bycz (woj. kujawsko-pomorskie, gm. Piotrków Kujawski)	159 km
Składowisko odpadów innych niż	EKO-MYŚL Sp. z o.o. Dalsze 36, 74-300 Myślibórz	m. Dalsze	170 km

Nazwa	Zarządzający	Lokalizacja	Odległość od Chodzieży
niebezpieczne i obojętne Dalsze		(woj. zachodniopomorskie, gm. Myślibórz)	
Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne Dalsze	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. Koszalin	m. Dalsze (woj. zachodniopomorskie, gm. Myślibórz)	171 km

Źródło: Baza Azbestowa (stan 09.2025 r.)

6.6. Szacunkowy koszt usunięcia i unieszkodliwienia azbestu z terenu powiatu

W celu oszacowania kosztów realizacji niniejszego „Programu usuwania azbestu dla Powiatu Chodzieskiego” przyjęto stawkę usługi demontażu pokryć dachowych wykonanych z wyrobów zawierających azbest (płyt azbestowo-cementowych), zabezpieczenia, ważenia, załadunku, transportu i utylizacji na składowisku odpadów niebezpiecznych w wysokości 500,00 – 1 000,00 zł brutto/Mg.

Powyższa cena jest szacunkowa, a faktyczny koszt prowadzonych działań będzie w danym roku zależny od cen przedstawianych przez przedsiębiorców oferujących daną usługę, kosztów przyjęcia odpadów zawierających azbest na składowisko odpadów, masy odpadów przewidzianych do odbioru oraz organizacji prac. W przypadku, gdy koszt odbioru w danym roku będzie niższy, możliwe będzie przyspieszenie prac zaplanowanych na kolejne lata lub oszczędności finansowe. Natomiast gdyby faktyczne koszty były wyższe niż założone należy rozważyć możliwości wyższego dofinansowania działań. Wielkość dotacji oferowanych przez poszczególne organy, m.in. przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu lub poszczególne gminy powiatu ustalana będzie corocznie, stąd nie można jednoznacznie wskazać jaka ona będzie. Koszt demontażu, transportu i unieszkodliwienia odpadów zawierających azbest powinien zostać pokryty ze środków własnych właścicieli nieruchomości, środków powiatu/gmin, dotacji WFOŚiGW w Poznaniu oraz pozostałych funduszy ochrony środowiska.

Zgodnie z Bazą Azbestową (stan na dzień 31.07.2020 r.) ilość wyrobów azbestowych pozostających do usunięcia i unieszkodliwienia z obszaru Powiatu Chodzieskiego wynosi 16 134,450 Mg. W związku z czym łączny szacunkowy koszt usunięcia i unieszkodliwienia wszystkich wyrobów zawierających azbest z obszaru Powiatu Chodzieskiego wynosi od 8 067 225 zł do 16 134 450 zł.

Aby zgodnie z założeniami „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” w terminie do 31.12.2032 r. całkowicie wyeliminować z użytkowania azbest, średnie tempo usuwania wyrobów zawierających w latach 2025-2032 z obszaru Powiatu Chodzieskiego powinno wynosić 2 304,921 Mg/rok. W związku z czym szacunkowe roczne

koszty usuwania i unieszkodliwiania wyrobów azbestowych z obszaru powiatu wynosić będą od 1 152 460,5 zł do 2 304 921 zł.

6.7. Możliwości finansowania usuwania wyrobów azbestowych

Zgodnie z założeniami „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 -2032” koszty związane z usunięciem wyrobów zawierających azbest powinny być finansowane przez właścicieli – zarządców obiektów, w tym prywatnych właścicieli obiektów posiadających wyroby zawierające azbest.

Inicjatywy samorządów terytorialnych, zmierzające do stopniowego usuwania wyrobów azbestowych i likwidacji skutków ich szkodliwości dla mieszkańców i środowiska dają możliwości dofinansowania powyższych działań z funduszy jednostek samorządowych, środków celowych funduszy ekologicznych, a także ze środków funduszy Unii Europejskiej. Stąd też rola samorządów w pozyskiwaniu funduszy na wsparcie realizacji działań polegających na usuwaniu i unieszkodliwianiu wyrobów azbestowych ma istotne znaczenie, w szczególności dla właścicieli prywatnych obiektów, dla których usunięcie wyrobów zawierających azbest i w następstwie odnowa pokryć dachowych/elewacyjnych obiektów w większości przekracza ich możliwości finansowe.

Niniejszy „Program usuwania azbestu dla Powiatu Chodzieskiego” stanowi instrument wspierający pozyskiwanie zewnętrznych środków na działania zmierzające do usunięcia z terenu powiatu wyrobów zawierających azbest. Specjalne procedury konieczne do wdrożenia przy pracach z azbestem i sposób jego unieszkodliwiania wymagają znacznych środków finansowych. Stąd koniecznym jest udzielanie jak największego wsparcia finansowego dla wszystkich inicjatyw związanych z usuwaniem wyrobów i odpadów zawierających azbest.

Powiat Chodzieski oraz poszczególne gminy będą wspierać organizacyjnie i finansowo działania mieszkańców, którzy zdecydują się usunąć pokrycia dachowe, zawierające w swym składzie azbest. Dofinansowanie działań demontażu, transportu i unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest z poszczególnych nieruchomości jest jednak zależne od możliwości finansowych powiatu/gmin i środków finansowych zarezerwowanych w budżecie.

7. MONITORING REALIZACJI PROGRAMU

Istotnym elementem zarządzania „Programem usuwania azbestu dla Powiatu Chodzieskiego” jest monitorowanie realizacji zadań w nim wyznaczonych, poprzez bieżące gromadzenie i analizowanie informacji dotyczących ilości, rodzaju i miejsc, z których usunięto wyroby zawierające azbest. Jednostką odpowiedzialną za nadzór nad realizacją niniejszego Programu jest Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa Starostwa Powiatowego w Chodzieży.

Należy podkreślić, że wskaźniki powinny być proste do wyliczenia na podstawie dostępnych danych, dzięki czemu ich wyliczenie nie zajmie dużo czasu, jak również metoda ich liczenia nie pozostawi znaczącego pola do interpretacji. Na podstawie kilku podstawowych wskaźników powiat będzie w stanie monitorować stopień wykonania Programu zgodnie z założonym harmonogramem realizacyjnym. Bardzo ważne jest, aby na podstawie wyliczenia wskaźników można było dokonać jednoznacznej oceny realizacji Programu. Należy pamiętać, że tylko odniesienie wskaźników do konkretnych danych może dać efekt w postaci ich rzetelnej oceny, co będzie stanowiło rzetelny monitoring realizacyjny.

W kolejnej tabeli przedstawiono proponowane wskaźniki realizacji założeń „Programu usuwania azbestu dla Powiatu Chodzieskiego”.

Tabela 8. Proponowane wskaźniki realizacji Programu

Wskaźnik	Objaśnienie	Jednostka
Ilość unieszkodliwionych wyrobów zawierających azbest	Należy dążyć do osiągnięcia ilości przynajmniej równej podanej w harmonogramie usuwania azbestu tj. 1 272,6 Mg/rok.	Mg/rok
Ilość unieszkodliwionych wyrobów zawierających azbest w podziale na poszczególne gminy	Wskaźnik pozwoli określić przestrzenne zaawansowanie realizacji Programu oraz w razie potrzeby dotrzeć do gmin w których realizowany jest on w najmniejszym stopniu.	
Wydatki poniesione na usuwanie i unieszkodliwianie wyrobów azbestowych	Coroczne monitorowanie wydatków pozwoli określić realny koszt realizacji Programu oraz dokładniej je prognozować na podstawie cen oferowanych przez rynek.	zł/rok
		zł/Mg
		zł/m ²
Liczba złożonych przez mieszkańców wniosków o dofinansowanie usuwania wyrobów zawierających azbest	Im większa ilość wniosków, tym większa świadomość ekologiczna mieszkańców w tematyce związanej z usuwaniem azbestu	ilość wniosków /rok

Wskaźnik	Objaśnienie	Jednostka
	oraz wyższa skuteczność działań informacyjno-edukacyjnych prowadzonych przez gminy i powiat.	

Źródło: opracowanie własne

8. PODSUMOWANIE

Celem „Programu usuwania azbestu dla Powiatu Chodzieskiego” jest całkowite usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu w terminie do 31.12.2032 r., prowadzące do likwidacji szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko oraz minimalizacji negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu na mieszkańców Powiatu Chodzieskiego.

Łącznie na terenie Powiatu Chodzieskiego zinwentaryzowano 17 746,029 Mg wyrobów zawierających azbest. W strukturze własnościowej zinwentaryzowanych wyrobów azbestowych na terenie powiatu dominuje własność osób fizycznych - 12 602,701 Mg, co stanowi 71,02%. Natomiast własność osób prawnych stanowi 5 143,328 Mg (28,98%) zinwentaryzowanych wyrobów zawierających azbest. Spośród poszczególnych gmin powiatu najwięcej azbestu zinwentaryzowano na terenie Gminy Margonin (6 448,794 Mg) oraz Gminy Budzyń (4 335,552 Mg).

Ilość wyrobów azbestowych pozostających do usunięcia i unieszkodliwienia z obszaru Powiatu Chodzieskiego wynosi 16 134,450 Mg, w tym 11 339,220 Mg stanowi własność osób fizycznych oraz 4 795,230 Mg stanowi własność osób prawnych.

W celu oszacowania kosztów realizacji niniejszego „Programu usuwania azbestu dla Powiatu Chodzieskiego” przyjęto stawkę usługi demontażu pokryć dachowych wykonanych z wyrobów zawierających azbest (płyt azbestowo-cementowych), zabezpieczenia, ważenia, załadunku, transportu i utylizacji na składowisku odpadów niebezpiecznych w wysokości 500,00 – 1 000,00 zł brutto/Mg. Zgodnie z Bazą Azbestową (stan na dzień 31.07.2020 r.) ilość wyrobów azbestowych pozostających do usunięcia i unieszkodliwienia z obszaru Powiatu Chodzieskiego wynosi 16 134,450 Mg. W związku z czym łączny szacunkowy koszt usunięcia i unieszkodliwienia wszystkich wyrobów zawierających azbest z obszaru Powiatu Chodzieskiego wynosi od 8 067 225 zł do 16 134 450 zł.

Aby zgodnie z założeniami „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” w terminie do 31.12.2032 r. całkowicie wyeliminować z użytkowania azbest, średnie tempo usuwania wyrobów zawierających w latach 2025-2032 z obszaru Powiatu Chodzieskiego powinno wynosić 2 304,921 Mg/rok. W związku z czym szacunkowe roczne

koszty usuwania i unieszkodliwiania wyrobów azbestowych z obszaru powiatu wynosić będą od 1 152 460,5 zł do 2 304 921 zł.

9. SPIS TABEL

Tabela 1. Właściwości i zastosowanie azbestu	8
Tabela 2. Ilość poszczególnych rodzajów wyrobów zawierających azbest zinwentaryzowanych na terenie kraju	8
Tabela 3. Liczba mieszkańców Powiatu Chodzieskiego w latach 2020-2024.....	12
Tabela 4. Zmiany liczby podmiotów gospodarczych na terenie Powiatu Chodzieskiego w latach 2019-2023.....	13
Tabela 5. Zasoby mieszkaniowe na terenie Powiatu Chodzieskiego w latach 2020-2024	13
Tabela 6. Ilość wyrobów zawierających azbest zinwentaryzowanych, unieszkodliwionych i pozostałych do unieszkodliwienia na terenie Powiatu Chodzieskiego [kg]	15
Tabela 7. Składowiska odpadów zawierających azbest zlokalizowane najbliżej Powiatu Chodzieskiego	20
Tabela 8. Proponowane wskaźniki realizacji Programu	23